

ИВАН ВАЗОВ - „НЕМИЛИ-НЕДРАГИ“

МОЖЕ ЛИ МАКЕДОНСКИ ДА СЛУЖИ ЗА ПРИМЕР НА СЕБЕОТРИЦАНИЕ И РОДОЛЮБИЕ

Недоволен и разочарован от следосвобожденската действителност, Иван Вазов често се връща към самоотвержената борба и Великия подвиг на героите от близкото минало. Тях писателят иска да посочи на своите съвременници като пример за подражание. Един от най-ярките образи в повестта „Немили-недраги“, представяща съдбите, прежеждията и патриотичните пориви на българските хъшове в Румъния през последните години преди Освобождението, е Македонски. Поведението на героя, външният му вид, неговата реч говорят за една експанзивна и жизнена натура, обзета от голямо и изгарящо чувство - любовта към родината.

Авторът ни запознава с героя си още в първите страници на творбата. Описва го като „висок мъж, с дребно, надупчено от шарката лице, с дълги сиви мустаци“. Особено „дръзките“ му и „лукави“ очи подсказват, че това е човек, който не се плаши от трудностите, но и не се смуцава от не много почените си постъпки Македонски носи „извехтяла“ дреха и този щрих допълва представата ни за неговия външен вид. От миналото му писателят споменава само факта, че е бил войвода на хайдушка чета в Македония, оттам идва и „громкото“ му име - Македонски Този факт е достатъчен за останалите хъшове, за да му позволят да оказва над тях „осезателно влияние“. Македонски говори винаги ентузиазирано, често издига лозунги, вдига тостове: „Да живее Комуна!“ „Да живее Странджата., храбрият наш знаменосец!“ „Да живее Русията!“... Той винаги и от всичко се вълнува, затова и „вика гръмогласно“. Движенията му са също устремени - в стаята „се втурна шумно“, „като ураган“. За речника му са характерни разговорните изрази: „бабешки игри“, „оскубах го“...

Патриотизмът на героя се проявява непрекъснато. Когато хъшовете разговарят в кръчмата на Странджата и си припомнят минали битки, Македонски не може да стои спокоен. Кръвта му кипва при спомена за хайдушките години и той започва да крещи. Той винаги се ентузиазира, Когато стане дума за освобождението на поробеното Отечество и заявява, че е готов всеки момент да се пожертва за него. Това проличава дори и по време на представлението на „Изгубена Станка“. Македонски държи да вземе главната роля и никой не му я оспорва, защото той е успял да наложи своя авторитет сред другарите си. Той и останалите хъшове забравят, че са на сцената и че играят в пиеса, а не са по Старопланинските върхове. Те тичат, залягат, стрелят, хвърлят се в „битките“ и се чувстват щастливи. В този миг, забравили клетия си живот в чуждата и неприветлива страна, те изживяват мечтите си за схватки с врага. „Македонски лют, рошав, кръвожаден, тичаше по сцената и изпражняше с една страшна бързина пушките, пишовите си, револверите си; същото правеха и другите.“ В поведението на Македонски и на другарите му има много комизъм, но то е наситено и с вътрешен драматизъм за всеки един от тях.

Силният характер на Македонски се проявява най-добре при преминаването на Дунава. Вазов ни загатва за опасностите, които дебнат нощния пътник, чрез природната картина, рисуваща студената и строга красота на реката зиме. Какво го чака тук - коварството на вкаменените речни гърди, на румънския бряг - ръцете на властта, на турския - куршум или бесило. Не напразно малките дървени колиби на постовите приличат отдалеч на гробове. Пейзажът създава мрачно настроение, сякаш и природата е враждебно настроена към Македонски.

Но нищо не може да го изплаши и спре, защото той е решен на всяка цена да премине реката, за да стигне Русчук. Много пъти през тази нощ героят трябва да прояви съобразителност, да рискува живота си. Но Македонски не се плаши нито от ледения вятър и тъмнината, нито от куршумите. Неговата решителност, смелост и

душевна сила се проявяват особено силно, когато на пътя му се изпречва черната ивица вода. Само няколко минути са необходими на хъша да преодолее своята нерешителност и да му дойде „някакво вдъхновение“. Бързата му реакция се проявява и при нежеланото, но неизбежно убийство на влаха, извършено в името на важната мисия. Единствени негови другари през тази трудна нощ са тоягата в ръката и револверът на кръста, единствената му мисъл - да успее заради делото. Преодолял всички трудности, изпречили му се на пътя през тази студена декемврийска нощ, с вцепенен гръб, с вледенени крака, той върви към неясните светлини, които означават, че там „спи Русчук“, че там го чака Левски, но че там може да го срещне и смъртта. Внезапен страх го обзема за миг. По този начин писателят създава жив образ, който още повече ни вълнува с разнообразните си човешки изживявания.

В този момент на върхово напрежение - преминаването по замръзналата река, и по-късно - при Гредетин, където е ранен на няколко места, Македонски доказва своя патриотизъм с делата си, с готовността си да рискува Живота си в името на своята родина.

Така героят се изявява като ярък пример на себеотрицание и родолюбие. Македонски може да излъже, да окраде приятеля си, може да бъде нагъл и груб, но когато става дума за България и свободата ѝ, този същият Македонски може и стига до саможертва и героизъм в името на Родината. Македонски и неговите братя хъшове са част от онези велики българи, които е раждала и възпитала майка България и на които винаги е могла да разчита, дори и в най-трудните моменти от своята многовековна история!